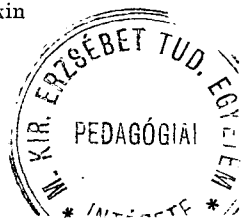

szoktasson tárgyias megfigyelésre és reális irányú kézfoglalkozásra, alak-, szám- és beszédgyakorlatokat adjon részben Montessori módszer szerint s a szabad képzetet gyakorolja mese, rajzolás és kézi alkotások útján; 2. a középisk. 1—2. o. pedig az el. isk. 4. o.-nak közvetlen folytatója és betetőzője legyen s evégre a szaktanítást mellőzze vagy legalább tetemesen korlátozza, főleg természettud. ismereteket és technikai foglalkoztatást nyújtson, a földrajz s a polgári jogok és kötelességek tanításával vezessen be a szociális és az ethikai élet jelenjébe, adja meg a művészeti élet elemeit irodalom, szavalás, ének, fogalmazás, festés, mintázás útján s az oktatásban mindenütt érvényesüljön a gyermek öntevékenysége és gyakorlati foglalkoztatása. E javaslatok a szellemi fejlődés számbavételén alapulnak.

Budapesti Szemle (1915, 1. sz.). *Alexander B.* a háborúról, mint nemzetnevelőről elmélkedve a XX. sz. főfeladatát abban látja, hogy erkölcsivé tegye az akaratot az életben és az iskolában, a politikában és a társadalmi életben, a nemzetek érintkezésében. Elsősorban iskoláinkat kell az erkölcsi megújulás nagy műhelyeivé tennünk. Sokat vétkeztünk ebben a tekintetben. Az erkölcsi nevelés egészen háttérbe szorult bennök. A tanárok elvégzik a penzumukat, a tanulók megtanulják a leckét és megszerzik a bizonyítványt, a diplomát, amelyhez még csak protekciót kell szerezni, hogy gondatlanul lehessen élni. Nem a tanulás, az igazi tanulás ellen akar beszélni. Sőt az igazi tanulás és a nyomában járó igazi tudás az erkölcsi életnek is legfőbb feltétele. Az erkölcs a gondolat vezérlete nélkül majdnem olyan vak, akit oda lehet vezetni, ahová akarjuk. Az iskola továbbra is a gondolat műhelye maradjon, de levegője az erkölcsi érzés legyen, egész kiterjedésében, a nemzeti, társadalmi és egyéni életben, ahol a tanulókat és tanítókat a benső összetartozás érzése hatja át és egyesíti, és ahol a szigorú kötelességérzet a legfőbb igazgatója az egész iskolai életnek. Az erkölcsi megújulásnak itt kell megindulnia. — Az óhajtott megújulás csak a tanítók, tanárok lelkéből fakadhat és csak akkor, ha ezek valamennyien tisztán látják a maguk nemzetnevelő feladatát. Ebben most nagy hiányok vannak. A tanító- és tanárképzés a jövő nevelés legelső kérdése; a már működők irányítása a mostani időknek halaszthatatlan követelménye. Épen ezért gondoskodni kellene arról, hogy az ilyen fejtegetések eljussanak minden tanítóember kezébe.

Család és Iskola (1915, 1—4. sz.) *Molnár O.* folytatja összefoglaló tanulmányait; most *Pedagogia* és *higiéne* c. azokról a törekvésekről szól, melyek külföldön és itthon a nevelés egészségügyi vonatkozásainak mélyebb értékeléséből fakadnak s a növendékek egészségének védelmét, fokozását; a testi nevelés legjobb rendszerének kifejlesztését célozzák. Az előző évf. végén *ugyanő* a szociális nevelésről közölt hasonló összefoglalást.

Foia Scolastica, 1914. Ez a népiskolai érdekeket szolgáló, román nyelvű folyóirat XVI. évfolyamában az eddigiektől eltérően túlnyomóan a tanítók szociális munkájával foglalkozott. *V. Gr. Borgovan* (Nevelési levelek) gyakorlati tanácsokat ad az analfabéta tanfolyamok szervezésére, vezetésére s különösen arra, hogy hogyan lehet ezeket vonzókká tenni; «Mások példája» címen pedig az *University Extension* és a *Ruskin*

College célját s működését ismerteti. Angol mintára ajánlja, hogy a tanítók tanulmányozzák a népies viseletet, táncokat és énekeket s különösen az elmúlt idők táncait újítsák fel, hogy feledésbe ne menjenek. *J. F. Negrutiu* (Feminizmus) Japán nőneveléséről, különösen az elemi iskolák mellé újabban állított háztartási iskolák működéséről és eredményeiről szól. *O. Ghibu* Carmen Sylva neveltetését ismerteti Carmen Sylvának «Die Woche» 1908 január 18. számában megjelent «Was ich von Erziehung denke» c. cikke alapján. *V. Popovits* az Egyesült-Államok elemi iskoláit mutatja be. *O. Prie* az olvasókönyv követelményeiről beszélve azt fejtegeti, hogy a tanítónak nem szabad az olvasottak kikérdezésével megelégednie, hanem a tanulót be kell vezetnie épen az olvasókönyv útján a szépirodalom és a népszerű tudományos irodalom ismeretébe. *A. Maniu* megállapítja, hogy a mai földrajztanítás mindennel foglalkozik, csak épen a földdel és az emberrel nem. A tanulókkal a földrajz tudás torzképeit ismertetik meg. A földrajz tanítás fősegédeszköze a jó, modern szellemben megírt tankönyv és a jó térkép. A tankönyv jóformán csak példatár, melyhez a tanító a miértnek állandó kutatását fűzi. *J. F. Negrutiu* (A magyar nyelv tanítása a nem magyar nyelvű iskolákban) a magyar nyelv tanítása történetét adja az 1790—91. országgyűléstől kezdve napjainkig, Eötvös József báró terveit és nézeteit emelve ki. «Évzáró vizsgálat a felekezeti elemi iskolákban» c. cikkében hangsúlyozza, hogy ezentúl a tanítók az évzáró vizsgálatokon ne vadásszanak külsőségekben, briliáns feleletekben nyilvánuló muló hatásokra. A tanító a saját lelkiismeretének számol be a kis gyermek pedig az egész közösségnek arról, hogy gondolkodása mennyire fejlődött, mily közel jutott az önállósághoz. *J. Maior* a vallás-oktatás mélyítéséről szól, számot vetve azzal a körülménnyel, hogy az új 1907-i tanterv nagyon sok időt szentel a tanrendben a magyar nyelv tanítására, úgy hogy most még néhány tárgy mellett a hittan is sokat szenved, mert kevesebb óraszám jut a vallásoktatásra, mint azelőtt. De ha már így van, jó volna, ha a tanítótság gondolkodnék azon, hogyan lehetne e kevés órászámmal igazán értékes munkát végezni. Nem szabad megelégedni azzal, hogy a tanulók a leckét hiba nélkül mondják el, hanem igyekeznie kell a tanítónak arra, hogy minden egyes órán egy alkalmat sem mulasztva el, a felebaráti szeretetet fejlessze. Erre vonatkozóan a szerző érdekes gyakorlati példákat hoz fel. Másik cikkében felhívja a tanítótság figyelmét az értelmesség kísérleti vizsgálására Meumann cikke alapján (Zschr. f. päd. Psych. und exp. Päd.). *V. Popovits* átfut az akarat és jellem kérdésének történetén. Számba veszi és felsorolja azokat a körülményeket, melyek az iskolai életben alkalmasak arra, hogy a gyermekben az akaratot fejlesszék. *S. Serban* (A jelen és jövő iskolája) éles kritika alá veszi a mai iskolai tanítást, különösen saját kerületének iskoláit, melyeket Franciaország és Sváje iskoláival hasonlít össze. Nagy bűnnek tartja, hogy a testi nevelést legtöbb helyen egészen elhanyagolják, alig-alig szerepel és legtöbbször csak papiroson. Az iskola és a szülői ház között kevés a kapocs; az iskola eltért a céljától akkor, mikor csak tanít és ismeretet nyújt. Milyen lesz a jövő iskolája? Példának hozza fel a

Charlottenburgi és a szombathelyi erdei iskolát. A jövő iskolájához csak a tanítóképzés reformján keresztül lehet jutni. *Szükséges-e a tanulók osztályozása?* Ezt a kérdést fejtegeti a szerkesztő és az osztályozás ellen írőkkel szemben a tanuló és tanító szempontjából igenis szükségesnek tartja. A tanítónak be kell számolnia, ha másnak nem, legalább néha önmagának, mint minden öntudatos embernek, arról, hogy tulajdonképpen hogyan is folyik a munkája. A fő, hogy a tanító legyen igazságos, vagy legalább igyekezzék, amennyire lehet, elfogulatlan lenni. És ha a tanulók megtudják, hogy azok a jegyek nem üresek, hanem az értelmi és erkölcsi fejlődés igaz mértékei, másképen is fogják fel. Egyénileg minden tanulóat más és más mértékkel kell mérni és ha ezt megteszi a tanító, nem okoz annyi kellemetlen órát a közepeseknek; a lustábbaknak pedig meg tudja mutatni azt az utat, melyen csak komoly munkával haladhatnak előre.

A. Caliani Martos Ágostné «A gyermekkor hazugságok lélektana és pedagógiája» c. művének adatait felhasználva a hazugság lélektani okait keresi s azt hangoztatja, hogy már a gyermekkor első idejében tanítsuk meg szeretni az igazságot, gyűlölni a hazugságot, mert ez az erkölcsi élet alapja. Traian J. Farkas a németországi ipariskolák nevelési szellemét ismerteti. Az ipariskolai tanítóképzésnek, tantervnek, az egyes tárgyaknak, az egész ipari oktatásnak tengelye, mely körül minden forog: az állampolgárrá való nevelés. Az iskola berendezése is ezt a célt szolgálja, a folyósokon hazafias versek, a német nagyok arcképei, a német ipar fejlődésének adatai, a német nép szaporodásának statisztikája. A *háború nevelő hatásai* címen J. Maior azt fejtegeti, hogy a háború a haladásnak, a nemzetek fejlődésének nevezetes tényezője és hogy a háború után mindig volt valamelyes fellendülés. A németek épen a francia háború után kezdtek gazdaságilag óriási mértékben erősödni, olyannyira, hogy most az egész Európával szemben megállják helyüket. Mint gyakorlatban működő ember nem tud eléggé csodálkozni azon, hogy olyan gyermekek, akik a történelem és földrajz iránt nem érdeklődtek eddig, vagy nem tudtak elég eredményt mutatni, most már e tárgyak iránt erősebben kezdenek érdeklődni és nagyon világos fogalmaik vannak oly dolgokról, melyekről egyébként ilyeneket sohasem szereztek volna. Az olvasás iránti érdeklődés is fokozódott, elolvassák, sokszor elolvastatják velük az újságokat s így az újságolvasás révén rengeteg új ismeretre tesznek szert. A háborúra vonatkozó iskolai dolgozatok mutatják legjobban, hogy mennyi új ismeretet szereztek a gyermekek közvetlenül. Erkölcsi szempontból: a gyermekek sokkal vallásosabbak, de a felnőttek is sok helyen csak most gondolnak igazán az Istenre. Mikor a haza védelmére szólították a hadbavonultakat, meggyónak és áldoztak. A háború azonban erkölcsi veszedelmekkel is jár. Eddig az emberölést az ötödik parancs eltiltotta s mi is a háború ellen nevelünk. A háború hatása alatt természetesen megváltozott az ötödik parancsra vonatkozó erkölcsi felfogás is. Másik hatása a háborúnak a sovinizmus terjedése a tanulók között. Visszatért katonák hőstetteket mesélnek, mindenütt győzelemről van szó, az ellenséget lenézik, de lenézik az ország más nemzetiségeit is. Ez baj! Ezt orvosolni kell! — Ebben az évf.-ban

több fordított cikk is van. Igy *A. Binet*: Les idées modernes sur les enfants c. könyvéből az erkölcsi nevelésről szóló fejezet; *Salzmann Konrad* Kiefer-jének egyik fejezete; *Orel G.* «Műhelyi nevelés Páris iskoláiban» c. művéből néhány részlet s *Ranschburgtól* «Levelek egy középiskolai tanulóhoz». A. Borza a breslauer iskolai múzeumokat ismerteti; J. Maior, a lap kiküldött tudósítója részletes cikkében a bukovinai első tanítói kongresszusról impresszióit mondja el. Sotropa-Dragan a naszódai trivialis iskola történetét adja. A szépirodalmi részben majdnem mindegyik számközül egy-egy elbeszélést a román irodalom java termékeiből, vagy a külföldi irodalomból egy-egy nevelő célzatú fordítást. Ilyen V. Stanciu állatmeséje, A. Ciura háborús novellája, Selma Lagerlöf Nazaretben c. rajza, Jules Lamaitre Lilit c. vázlata. Ismertetik ezeket a műveket: *A. Boldor*: Beszámoló az 1912—13. évi pedagógiai irodalomról, Brassó. *O. Ghibu*: Középiskolai tanárok egyesülete. *V. Sotropa* és *N. Dragan*: A naszódai iskolák története (1863—93-ig), Naszód, 1913. *V. Seni*: Egy tanítási lecke kritikája. Balázsfalva, 1913. *J. G. Bratu*: Az elemi oktatás reformja, Bukarest. Beszélgetések az iskolából kikerülő leányokkal J. Georgesutól. Pályaválasztási tanácsadó, Balázsfalva, 1914. Ezenkívül sok elemi iskolai tankönyvismertetés és bírálat különösen a magyar nyelvi oktatás és az elemi iskolai gazdaságtan tanítása köréből. *Kristea Gyula*.

Kereskedelmi Szakoktatás (1914—5., 7. sz.). *Haraszti K.* az első hazai keresk. iskola történetéhez közöl adatokat. *Czirbusz Géza* a forgalmi geográfia tanítását sürgeti.

Magyar Középiskola (1915., 1—2. sz.). *Szölgvény F.*: a háború viharai a tanárságot arra intik, hogy fokozott buzgósággal neveljen vallásosságra, hazaszeretetre és kötelességtudásra, ez teszi a magyarságot a béke idejére is számba veendő tényezővé. *Czirbusz G.* itt is a forgalmi geográfia tanítását sürgeti; az adott geográfiai helyzet felhasználására kell nevelni. *Fest A.* az olasz internátusokat ismerteti; ily *állami* nevelőintézetek nagyarányú fejlesztését elsőrendű nemzeti feladatnak tartja az egységes nemzeti, hazafias és erkölcsös nevelés biztosítására.

Magyar Tanítóképző (1915, 1. sz.) *Quint J.* bőven sorol fel olyan tennivalókat, amelyek a tanítóképzők munkájának rendszeresebbé, mélyebbé válását segítenék elő. *Végh F.* a bajor tanítóképzés reformját ismerteti s összeveti a hazai új tantervvel. *Frank A.* a tképzőint. és a gyakorlóisk. munkájának összhangja, az elmélet és gyakorlat kölcsönös közeledése érdekében ír; cikke jellemző arra nézve, mily nehezen fér el a tanítónevelés feladata a mai keretben és mily különbségek vannak még ma is a gyakorlati képzésnek a tárgyi ismeretek nyújtásával való viszonya felfogásában. A *Gyakorlóiskola* c. mellékleten *Nagy László* «Új módszertani meghatározások» c. a beszéd- és értelemgyakorlatok tárgyát és módszerét gyermektanulmányi alapon fejtegeti. — E tanulságos fejtegetés első része az elemi iskola minden tárgyát felölelő, ily szempontú feldolgozásnak. E terv megvalósulását annál inkább óhajtjuk, mert alkalmas lehet arra, hogy tanítóágunkat az iskolai munka javításán való gondolkodásra serkentse.

Nemzeti Nőnevelés (1915, 1—2. sz.). 36. évfolyamát új szerkesz-